

**MAHALLALARDA AHOLINI ZILZILA XAVFSIZLIGI BO‘YICHA
RAQAMLI TAYYORGARLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN ELEKTRON
PLATFORMANI ISHLAB CHIQISH KONSEPSIYASI**

Isroilov Isroiljon Ibragimovich

*Farg‘ona viloyati Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi
Hayot faoliyati xavfsizligi o‘quv markazi katta o‘qituvchisi*

Bugungi globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida tabiiy ofatlar, xususan zilzilalar bilan bog‘liq favqulodda vaziyatlar inson hayoti va jamiyat barqarorligiga jiddiy tahdid solmoqda. Zilzila xavfi yuqori bo‘lgan hududlarda aholining favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik darajasining yetarli emasligi og‘ir ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarga olib kelmoqda. Shu bois aholining zilzila xavfsizligi bo‘yicha bilim, ko‘nikma va malakalarini tizimli ravishda oshirish bugungi kunda dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biri hisoblanadi.

Mazkur jarayonda mahalla instituti aholiga eng yaqin ijtimoiy tuzilma sifatida fuqarolarning xavfsizlik madaniyatini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar imkoniyatlaridan samarali foydalanish orqali aholining zilzilalarga tayyorgarligini oshirish zamonaviy va innovatsion yondashuv sifatida e’tirof etilmoqda. Elektron platformalar yordamida interaktiv o‘quv materiallari, vizual simulyatsiyalar, tezkor ogohlantirishlar hamda amaliy tavsiyalarni taqdim etish aholi o‘rtasida favqulodda vaziyatlarga nisbatan ongli va mas’uliyatli munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi.

Ushbu ilmiy maqolada mahallalarda aholini zilzila xavfsizligi bo‘yicha raqamli tayyorgarlikni oshirishga qaratilgan elektron platformani ishlab chiqish konsepsiyasi ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Tadqiqot doirasida raqamli ta’lim va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining favqulodda vaziyatlar profilaktikasidagi o‘rni tahlil qilinib, platformaning maqsadi, vazifalari, funksional imkoniyatlari hamda kutilayotgan ijtimoiy-pedagogik samaralari yoritiladi.

Tadqiqot davomida mavjud favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik tizimining holati o‘rganilib, mahalla darajasida aholining zilzila xavfsizligi bo‘yicha bilim va amaliy ko‘nikmalarida sezilarli bo‘shliqlar mavjudligi aniqlandi. Ushbu holat aholini tayyorlashda raqamli vositalarga asoslangan yangi yondashuvlarni joriy etish zaruratini ko‘rsatdi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, taklif etilayotgan elektron platforma aholining zilzila xavfsizligi bo‘yicha tayyorgarligini oshirishda samarali raqamli vosita sifatida namoyon bo‘ldi.

Platforma tarkibiga kiritilgan interaktiv o‘quv modullari, vizual simulyatsiyalar, test va o‘z-o‘zini baholash mexanizmlari hamda tezkor ogohlantirish tizimi foydalanuvchilarning favqulodda vaziyatlarga nisbatan xabardorligini oshirish bilan birga, amaliy harakat ko‘nikmalarini bosqichma-bosqich shakllantirishga xizmat qildi. O‘tkazilgan tajriba-sinov ishlari natijalari elektron platformadan foydalangan mahallalarda aholining zilzila vaqtida to‘g‘ri va xavfsiz harakat qilish bo‘yicha bilim darajasi an’anaviy targ‘ibot-usullari bilan qamrab olingan hududlarga nisbatan sezilarli darajada oshganini ko‘rsatdi.

Jumladan, foydalanuvchilarning shaxsiy xavfsizlik qoidalarini bilish, evakuatsiya yo‘nalishlarini aniqlash, birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish hamda vahimani boshqarish bo‘yicha bilim ko‘rsatkichlarida ijobiy dinamik o‘zgarishlar qayd etildi. Shu bilan birga, platformaning mobil ilova va veb-versiyalarda faoliyat yuritishi aholining turli yosh va ijtimoiy guruhlarini qamrab olish imkonini berdi. Natijada mahalla miqyosida zilzila xavfsizligi bo‘yicha raqamli xabardorlik va xavfsizlik madaniyati shakllandi.

Olingan natijalar mahallalarda aholini zilzila xavfsizligi bo‘yicha tayyorlashda raqamli texnologiyalarga asoslangan yondashuvning yuqori samaradorligini tasdiqlaydi. Elektron platforma orqali taqdim etilgan vizual materiallar va real vaziyatlarga yaqin simulyatsiyalar aholining bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirishiga hamda tezkor va to‘g‘ri qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi. Bu holat pedagogika va favqulodda vaziyatlar sohasidagi “faol o‘rganish” hamda “tajribaga asoslangan ta’lim” tamoyillari bilan uyg‘unlikda namoyon bo‘ldi.

Shu bilan birga, tadqiqot davomida ayrim cheklovlar ham aniqlanib, xususan, raqamli savodxonlik darajasi past bo‘lgan aholining ayrim qatlamlari uchun platformadan foydalanishda qiyinchiliklar mavjudligi kuzatildi. Ushbu holat kelgusida platformani yanada soddalashtirish, ovozli ko‘rsatmalar va offline rejimdagi materiallarni kengaytirish zarurligini ko‘rsatadi. Shuningdek, elektron platformani mahalla faoliyati, favqulodda vaziyatlar xizmatlari va mahalla yetakchilari bilan integratsiya qilish uning samaradorligini yanada oshirishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, mahallalarda aholini zilzila xavfsizligi bo‘yicha raqamli tayyorgarlikka yo‘naltirilgan elektron platformani joriy etish favqulodda vaziyatlar profilaktikasida ilmiy-amaliy jihatdan asoslangan, samarali va barqaror yechim hisoblanadi. Mazkur konsepsiya aholi xavfsizligini ta’minlash, raqamli xavfsizlik madaniyatini shakllantirish hamda zilzila oqibatlarini kamaytirishga xizmat qilishi bilan birga, uni boshqa tabiiy ofatlar bilan bog‘liq xavfsizlik yo‘nalishlariga moslashtirish imkoniyatlarini ham ochib beradi.